

Sammanfattning

I betänkandet behandlas en skrivelse från regeringen som är avsedd att ge en samlad bild av regeringens politik för hantering av avfall. Avfallsstrategin innehåller en redogörelse för regeringens mål och policy för avfallshanteringen de närmaste åren. Tre följdmotioner med sammanlagt 25 yrkanden har väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet har inget att invända mot regeringens redovisning och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Till betänkandet fogas tre reservationer och fyra särskilda yttranden.

Skrivelsen

Regeringen (Miljödepartementet) har i skrivelse 1998/99:63 berett riksdagen tillfälle att ta del av regeringens redovisning av arbetet med en nationell strategi för avfallshanteringen.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Regeringens nationella avfallsstrategi ger en samlad bild av regeringens politik för hantering av avfall. Avfallsstrategin innehåller en redogörelse för regeringens mål och policy för avfallshanteringen de närmaste åren.

Bilaga 1 innehåller därutöver en sammanfattande redogörelse för den svenska lagstiftningen på området samt en beskrivning av hur avfall hanteras i dag. I denna bilaga visas hur olika avfallstyper såsom uttjänta varor, konsumtionsavfall, produktionsavfall och farligt avfall hanteras. För varje avfallskategori redovisas mängden avfall samt de hanteringssätt som har använts under 1990-talet. I bilagan ges också en samlad beskrivning över hanteringen av de stora materialflödena i samhället.

Motionerna

1998/99: MJ6 av Harald Nordlund m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av källsortering,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det är feltänkt att applicera självförsörjandeprincipen på avfallshanteringsområdet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om producentansvar och användaransvar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens missriktade miljöengagemang i form av lokala investeringsprogram.

1998/99:MJ7 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om planerna på en skatt på avfall,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om transport av avfall,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om källsortering.

1998/99:MJ8 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen bör återkomma med mer framåtsyftande miljöpolitiska förslag i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omhändertagande av utländska aluminiumburkar,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omhändertagande av blandade material,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjd återvinningsnivå på returpapper med 80 %,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjd återvinningsnivå på wellpapp till 90 %,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insamling av glödlampor,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behandling av hushållsavfall och stöd för anläggningsinvesteringar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om PVC,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett snart införande av producentansvar på elektroniska produkter,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mätbara miljömål,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grundläggande miljöprinciper,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om relationen handel och miljö,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lag om generellt producentansvar,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om offentlig upphandling,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stimulans till kretsloppsinvesteringar,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skatteväxling,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmiljön i kretsloppsarbetet,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurseffektivisering och faktor 10.

Svenska Renhållningsverksföreningen har inkommit med skriftliga synpunkter i ärendet.

Utskottet

Utgångspunkter för en nationell avfallsstrategi m.m.

Skrivelsen

Regeringen erinrar inledningsvis om att det såväl inom EG som i Sverige finns bestämmelser om avfallsplaner och avfallshantering. I EG gäller rådets direktiv 75/442/EEG om avfall. I särskilda direktiv har införts bestämmelser om avfallsplaner också för farligt avfall, förpackningar och förpackningsavfall. Direktiv 75/442/EEG ger medlemsstaterna möjlighet att välja mellan att ha en nationell avfallsplan eller flera lokala/regionala planer som sammantaget täcker hela landet. Sverige har genomfört direktivets krav på planer genom att ålägga kommunerna en skyldighet att upprätta kommunala avfallsplaner. Dessa krav finns i 15 kap. miljöbalken, i renhållningsförordningen (1998:902) och i föreskrifter meddelade av Naturvårdsverket (SNFS 1991:3).

Regeringen anser att de kommunala planerna bör kompletteras med en nationell strategi för avfallshanteringen i Sverige. Den nationella strategin skall inte vara rättsligt bindande utan enbart ett policydokument som ger en samlad bild av avfallshanteringen i landet och målsättningen med denna. Den skall också tjäna som vägledning för kommunerna i deras arbete med sina avfallsplaner. Mot denna bakgrund presenterar regeringen denna skrivelse för riksdagen.

Den nationella avfallsstrategin kommer även att få betydelse för tillämpningen av artikel 7 i direktiv 75/442/EEG enligt vilken medlemsstaterna får vidta de åtgärder som krävs för att förhindra avfallstransporter som inte överensstämmer med avfallsplanerna.

Transporter av avfall regleras i rådets förordning (EEG) nr 259/93 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen. Den svenska förordningen (1995:701) om gränsöverskridande transporter av avfall kompletterar EG:s förordning. Enligt förordningen delas avfallet in i tre kategorier och förtecknas på tre listor, grön, gul och röd. De farligaste avfallsslagen finns på röd lista. Avfall som huvudsakligen förtecknas på gul och röd avfallslista får endast föras in i Sverige om det kan visas att avfallet skall tas om hand i en anläggning som omfattas av tillstånd till

miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken och förordningen (1996:971) om farligt avfall.

1998/99:MJU10

Regeringen avser att i förordningen dessutom införa krav på att införsel endast skall få ske om det kan visas att införseln inte hindrar bortskaffande eller återvinning av avfall som uppkommit i Sverige. Regeringen anser att den svenska policyn skall vara att avfall på den gula respektive röda listan inte bör importeras för omhändertagande.

Under rubriken Gränsöverskridande transporter av avfall (s. 11) redovisar regeringen närmare vilka nationella och internationella regler som gäller för sådana transporter. Enligt förordning 259/93 kan medlemsstaterna invända mot transporter av avfall för bortskaffande inom EU. Invändningarna kan bl.a. vara baserade på principerna om närhet, prioritering av återvinning och självförsörjande på gemenskapsnivå och nationell nivå samt på regler om miljöskydd m.m. Principerna om närhet och självförsörjande gäller inte för avfall som transporteras för återvinning inom EU. Här gäller principen om varors fria rörlighet.

Regeringen avser att under år 1999 införa den s.k. självförsörjandeprincipen inom EG-rätten för bortskaffande av avfall i förordningen (1995:701) om gränsöverskridande transporter av avfall. Vidare avser regeringen att införa en anmälningssplikt för införsel av avfall på s.k. grön avfallslista.

I skrivelsen redovisas vidare vissa lagregler angående den nationella avfallshanteringen och ansvarsfördelningen för denna hantering (s. 5–7). De grundläggande reglerna finns i 15 kap. miljöbalken, som innebär att kommunerna ansvarar för insamling, transport och omhändertagande av hushållsavfall såvida inte producentansvar är föreskrivet. Kommunen bestämmer själv hur avfallshanteringen skall organiseras och beslutar om den avgift som hushållen skall betala för tjänsten.

För sådana avfallsslag som är föremål för producentansvar gäller inte kommunernas ansvar. Sedan 1994 finns författningsreglerat producentansvar för förpackningar, returpapper och däck. Fr.o.m. den 1 januari 1998 gäller också producentansvar för bilar. Regeringen har dessutom anmält ett förslag till producentansvar för elektriska och elektroniska produkter till Europeiska kommissionen.

Under rubriken Allmän policy för avfallshantering (s. 7) anför bl.a. att det inom EU finns en särskild policy om avfallshantering. I resolution (97/C76/01) om en gemenskapsstrategi för avfallshantering uttrycker rådet att gemenskapens politik för avfallshantering främst bör vägledas av en hög miljöskyddsnivå. Principen om producenternas ansvar för sina produkter under hela deras livscykel slås fast. Inom EU gäller en s.k. avfallshierarki för hanteringen av avfall. Denna innebär att avfallets uppkomst i första hand skall förebyggas och att det avfall som trots det uppkommer skall vara så ofarligt som möjligt. Uppkommet avfall skall återanvändas, materialåtervinnas eller utnyttjas för energiproduktion i så hög grad som möjligt. Materialåtervinning skall i första hand prioriteras framför energiutvinning när detta är miljömässigt motiverat. I sista hand skall avfallet bortskaffas på ett säkert sätt. Bortskaffande avser en slutgiltig hantering av avfallet enligt rådets direktiv 75/442/EEG. Exempel på anläggningar för bortskaffande är deponier eller anläggningar som huvudsakligen syftar till att destruera farligt avfall

genom förbränning. Det måste dock framhållas att såväl deponering som förbränning måste ske på ett miljöriktigt sätt för att inte miljöproblem skall uppstå i luft eller vatten.

När det gäller olika avfallshanteringsmetoder har i Sverige återanvändning av material högsta prioritet. Därefter följer materialåtervinning och energiutvinning. Materialåtervinning är prioriterad framför energiutvinning när detta är miljömässigt motiverat. Deponering är enligt regeringen en sista utväg för avfall som inte kan hanteras på annat sätt. För att minimera deponeringen av avfall har regeringen infört ett förbud mot deponering av utsorterat brännbart avfall från år 2002 och ett förbud mot deponering av organiskt avfall generellt från år 2005. Förbuden framgår av 27–28 §§ renhållningsförordningen. Vidare avser regeringen att införa en skatt på avfall som deponeras från den 1 januari 2000. Skatten syftar till att ge ekonomiska incitament att minska deponering successivt innan de nämnda förbuden träder i kraft.

Under rubriken Policy för hantering av särskilda avfallsslag (s. 9 f.) behandlas förorenade massor, kvicksilverhaltigt avfall och flygaska från avfallsförbränningsanläggningar. Regeringen anser att åtgärder för att komma till rätta med förorenade områden är viktiga och skall prioriteras. I proposition 1997/98:145 om svenska miljömål m.m. anføres att miljöproblemen skall vara lösta inom en generation. Ambitionen vad gäller förorenade områden är densamma. Beträffande kvicksilver anføres att kvicksilveranvändningen i Sverige i princip skall avvecklas till år 2000. Regeringen avser att mot bakgrund av en rapport från Naturvårdsverket tillsätta en särskild utredare med uppgift bl.a. att samordna och utreda det fortsatta nationella arbetet med slutförvar av kvicksilverhaltigt avfall i djupt bergförvar. Regeringen anser vidare att ett miljösäkert bortskaffande av flygaska från avfallsförbränning innebär att askan måste stabiliseras innan den deponeras. Den svenska policyen skall vara att flygaska som uppkommit i Sverige skall omhändertas i landet och att export av sådan skall undvikas.

På s. 13 f. redovisas delar av proposition 1997/98:145 såvitt avser de tre miljö kvalitetsmål som är av särskild betydelse för avfallshanteringen. Dessa mål är grundvatten av god kvalitet, god bebyggd miljö samt giftfri miljö. Regeringen anser att dessa mål är av stor betydelse för avfallshanteringen genom att miljöskyddskraven för deponier skärps, och i kombination med att avfallens mängd och farlighet minskas kommer de miljöproblem som orsakas av avfall att minimeras. Vidare framhålls att de i proposition 1997/98:145 föreslagna riktlinjerna för resurseffektivisering innebär en fokusering på materialflödena och utsläppen. En förutsättning för att resursanvändningen skall kunna vara effektiv är att det skapas ett effektivt kretslopp av material och näringsämnen i samhället samt att energianvändningen successivt effektiviseras. Regeringen konstaterar i miljömålspropositionen att kretsloppsanpassningen av varusektorn i många fall varit framgångsrik.

Som framgår av miljö kvalitetsmålen (avsnitt 7.1 i miljömålspropositionen) skall avfallens mängd och farlighet minska. En minskning av mängden farligt avfall bör prioriteras framför en minskning av mindre farliga avfall. Regeringen har i detta sammanhang utgått från att deponering ger upphov till de största miljöproblemen som orsakas av avfall. Därför har åtgärder för att minska deponeringen haft högst prioritet. Regeringen gör dock en kontinuer-

lig översyn av avfallshanteringen och behovet av ytterligare åtgärder. Regeringen vidtar i dagsläget inga åtgärder utan avser att återkomma i frågan om mål i samband med att Miljömålskommitténs betänkande behandlas i Regeringskansliet under senare delen av år 2000.

Under rubriken Mål för särskilda avfallsslag (s. 17) redovisar regeringen mål och måluppfyllelse för förpackningar, däck, bilar, returpapper, batterier, kontorspapper, byggavfall, elektriska och elektroniska produkter, möbler och textilier.

I bilaga 1 ger Miljödepartementet en utförlig sammanställning över olika typer av avfall såvitt avser ursprung, mängder och hantering.

Motionerna

I tre följdmotioner (m, fp, c) har framförts dels allmänna synpunkter på kretsloppsarbetet och avfallshanteringen, dels vissa yrkanden angående det fortsatta arbetet på detta område.

I motion MJ6 (fp) framhålls förvaltarskapstanken och försiktighetsprincipen när det gäller människans inställning till naturen. Enligt motionen är det olyckligt att avfallshanteringen allt oftare ifrågasätts av konsumenterna. För att hushållen, företagen och den kommunala verksamheten skall kunna anpassa sitt beteende måste de praktiska möjligheterna till källsortering finnas (yrkande 1). Enligt yrkande 2 ställer sig Folkpartiet tveksamt till självförsörjandeprincipen. Omhändertagandet av avfall torde mycket väl kunna skötas inom marknadens ramar och inte enbart styras av lagar och regleringar. Däremot bör det avfall som är riskfyllt att transportera inte exporteras till andra länder utan tas om hand i närområdet. Producentansvaret bör utökas och omfatta fler produkter, t.ex. plaster. Men producentansvaret kan med fördel kompletteras med användaransvar. Folkpartiet vill ställa miljökrav på användarna/konsumenterna (yrkande 3). I motiveringen till yrkande 4 anförs i huvudsak endast vissa kritiska synpunkter på de lokala investeringsprogrammen.

Enligt motion MJ7 (m) utgör skrivelsen ingen genomtänkt strategi för den nationella avfallshanteringen; den framstår snarare som ett försök att undvika kritik från EU. Enligt yrkande 1 avvisar Moderaterna regeringens planer på en avfallsskatt. En generell skatt på deponering medför att kostnaderna för deponering ökar, vilket kan innebära att deponeringsavfall i stället behandlas eller används på ett för miljön sämre sätt. Dessutom försvåras teknikutvecklingen vad gäller nya och miljömässigt bra metoder för avfallsbehandling. Enligt yrkande 2 är det en stor brist att skrivelsen inte behandlar transporter av avfall inom landets gränser. Det krävs en analys av huruvida systemet i sig framtvingar långa transportsträckor som gör att de ekologiska och ekonomiska vinsterna kan ifrågasättas. Det finns framför allt anledning att ifrågasätta de miljömässiga motiven för transport av avfall från orter i glesbygd till anläggningar som ligger långt ifrån källan. En helhetssyn på miljöområdet är viktig. Enligt yrkande 3 anser Moderaterna att det är hög tid att göra en förutsättningslös utvärdering av systemet för källsortering. Stora problem har uppstått i form av nedskräpning vid avfallsstationerna, sanitära olägenheter m.m.

I motion MJ8 (c) efterlyses en mer samlad beskrivning av hanteringen av de stora materialflödena i samhället. Det som redovisas i skrivelsen är endast några exempel på användning av metaller, plaster och papper. Regeringen hamnar i ett traditionellt soptänkande som saknar de framåtsyftande linjer och förslag som är nödvändiga. Regeringen bör återkomma med mer framåtsyftande förslag om avfallshanteringen (yrkande 1). I yrkandena 2–6 berörs speciella avfallstyper såsom utländska aluminiumburkar, hantering av glödlampor, blandade material, höjd återvinningsnivå på returpapper till 80 %, höjd återvinningsnivå på wellpapp till 90 %. Enligt yrkande 7 bör kommunerna få stöd från de lokala investeringsprogrammen för anläggningar för t.ex. rötning av avfall. En snabb avveckling av PVC är nödvändig (yrkande 8). Ett producentansvar för elektriska och elektroniska produkter bör snarast införas (yrkande 9). De delmål som innefattas i den miljöpolitiska propositionen måste antas av riksdagen och vara mätbara och tidsbestämda (yrkande 10). Ett antal grundläggande miljöprinciper måste vara grunden i miljöpolitiken, nämligen kretsloppsprincipen, utbytesprincipen, försiktighetsprincipen och förorenaren-betalar-principen (yrkande 11). Transporter av avfall mellan länder utgör stora miljö- och hälsorisker, och sambandet mellan miljö och handel bör ses över (yrkande 12). Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en lag om generellt producentansvar i enlighet med Kretsloppsdelegationens förslag (yrkande 13). Reglerna kring den offentliga upphandlingen bör stödja introduktion av ny miljöteknik, och regeringen bör vara pådrivande i EU för att förändra upphandlingsdirektiven så att det blir möjligt att ställa offensiva miljökrav vid offentlig upphandling (yrkande 14). Ökad tillgång till kapital för kretsloppsinvesteringar kan skapas på olika sätt (yrkande 15). Miljöstyrande skatter är ett verkningsfullt instrument för att bidra till en effektivare resursanvändning och ett långsiktigt hållbart samhälle (yrkande 16). En inventering av arbetsmiljöproblemen i kretsloppsarbetet bör snarast genomföras och redovisas för riksdagen (yrkande 17). Regeringen bör utreda och formulera förutsättningarna för ett svenskt arbete vad gäller forskning och teknikutveckling i syfte att anpassa samhället till faktor 10 (yrkande 18).

Utskottets överväganden

Miljökvalitetsmål, materialflöden m.m.

Syftet med den aktuella skrivelsen är att ge en samlad bild av regeringens politik för hantering av avfall och redovisa regeringens mål och policy för avfallshanteringen de närmaste åren. Skrivelsen innehåller därutöver en sammanfattande redogörelse för EU:s policy och EG-rätten samt den svenska lagstiftningen på avfallsområdet. I en bilaga till skrivelsen visas hur olika avfallstyper hanteras, liksom mängden av avfall för varje avfallskategori och de hanteringssätt som har använts under 1990-talet. I bilagan ges också en samlad beskrivning över hanteringen av de stora materialflödena i samhället.

Som framgår av skrivelsen har regeringen i proposition 1997/98:145 lagt fram förslag om miljökvalitetsmål och riktlinjer som är av stor betydelse för avfallshanteringen och kretsloppsarbetet. Utskottet har nyligen behandlat

denna proposition i betänkande 1998/99:MJU6, med planerad riksdagsdebatt den 28 april 1999. Enligt utskottets mening finns det inte anledning att nu på nytt gå in på någon närmare behandling av de mer övergripande frågorna om miljökvalitetsmål och delmål inom miljöpolitiken. Detta gäller särskilt de motionsyrkanden som utgör en upprepning av yrkanden som behandlas i betänkande 1998/99:MJU6. Det bör i sammanhanget tilläggas att utskottet i det angivna betänkandet enhälligt uttalat att regeringen bör återkomma till riksdagen med redovisning och förslag även rörande delmålen.

Enligt motion MJ8 (c) yrkande 1 bör regeringen återkomma med mer framåtsyftande miljöpolitiska förslag angående de stora materialflödena i samhället. Utskottet erinrar om att materialflödena omfattas av den miljöpolitiska propositionen och riksdagens kommande ställningstagande till denna proposition enligt utskottets överväganden i betänkande MJU6. Utskottet har bl.a. tillstyrkt de föreslagna riktlinjerna för en effektiv och långsiktigt hållbar material- och energianvändning. Material och energi skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Flertalet varor skall vara materialsnåla, energieffektiva och uppgraderingsbara samt kunna återanvändas eller återvinnas med avseende på material eller energi. Utskottet utgår från att dessa riktlinjer successivt kommer att konkretiseras med avseende på vissa varor eller varugrupper. Utskottet anser i övrigt att den av utskottet förordade redovisningen av delmålen bör avvaktas och föreslår att yrkande 1 i motionen nu lämnas utan vidare åtgärd. Utskottet vill dock framhålla att förbränning av blandat restavfall inte kan anses förenligt med målsättningen om ett uthålligt och resursbevarande samhälle.

Frågan om mätbara och tidsbestämda delmål i miljöpolitiken har nyligen behandlats i samma betänkande som angetts ovan. Det framgår tydligt att Miljömålskommitténs arbete inriktas bl.a. på delmålens relevans och tillräcklighet och omfattar både mätbara parametrar och i vilken takt målen skall uppnås. Om utskottets hemställan i betänkande MJU6 mom. 5 b) bifalls av riksdagen kommer yrkande 10 i motion MJ8 (c) att bli i huvudsak tillgodosett. Utskottet avstyrker motionen i denna del.

Källsortering, producentansvar m.m.

När det gäller källsortering hänvisar utskottet till att kommunerna enligt 15 kap. miljöbalken ansvarar för hanteringen av hushållsavfallet och bestämmer hur avfallshanteringen skall organiseras närmare. Som anförs i motionerna MJ6 (fp) och MJ7 (m) har vissa problem uppkommit i det praktiska arbetet med källsorteringen och de kommunala återvinningsstationerna. Enligt vad utskottet erfarit har miljöministern i februari 1999 haft ett möte med materialbolagen, Renhållningsverksföreningen, Kommunförbundet och Naturvårdsverket för att diskutera dessa problem. Ett nytt möte för fortsatta diskussioner skall äga rum i maj 1999. Utskottet instämmer i motionärernas bedömning så till vida att det finns anledning att noggrant överväga källsorteringens för- och nackdelar i olika avseenden. De merkostnader för kommunerna för källsorteringen som motionärerna uttrycker oro för bör dock enligt utskottets mening falla inom ramen för producenternas ansvar och inte belasta kommunerna.

Utskottet utgår från att de frågor som tas upp i motionerna MJ6 yrkande 1 och MJ7 yrkande 3 kommer att beaktas i de angivna diskussionerna och föreslår att motionerna lämnas utan vidare åtgärd i berörda delar.

Utskottet gör samma bedömning i anslutning till yrkande 3 i motion MJ8 (c) om omhändertagande av blandade material och föreslår att yrkandet lämnas utan åtgärd.

Riksdagen har i 15 kap. miljöbalken gett regeringen de nödvändiga bemyndigandena att meddela föreskrifter om producentansvar för avfall och förpackningar m.m. och att successivt utvidga producentansvaret till nya områden. Enligt uppgift ämnar regeringen fortsätta att arbeta i den riktningen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion MJ6 (fp) yrkande 3 om utvidgning av producentansvaret. När det gäller motionärernas synpunkter angående miljökrav på användarna instämmer utskottet i bedömningen att konsumenter och hushåll kan utgöra en viktig påtryckande faktor när det gäller miljömässig utformning av förpackningar och produkter m.m. Vad beträffar åligganden för enskilda inom avfallshanteringsområdet vill utskottet framhålla att både miljöbalken och de mer preciserade författningarna om producentansvar för olika produkter, liksom de kommunala renhållningsordningarna, innehåller sådana föreskrifter.

Enligt yrkande 2 i motion MJ7 (m) bör en strategi för avfallshanteringen innefatta även inrikes transporter av avfall. Utskottet har tidigare, i samband med behandlingen av den nya miljöbalken, behandlat liknande frågor om återanvändning och återvinning vid tillämpningen av kretsloppsprincipen enligt 1 kap. 1 § miljöbalken (1997/98:JoU20 s. 31). Vidare bör nämnas att riksdagen under föregående riksmöte behandlade proposition 1996/97:172, Hantering av uttjänta varor i ett ekologiskt hållbart samhälle – ett ansvar för alla (se bet. 1997/98:JoU7). De förslag och åtgärder som då var aktuella syftade till en ökad resurshushållning och en mer miljöanpassad avfallshantering. I renhållningslagen infördes ett bemyndigande för regeringen eller behörig myndighet att föreskriva om bl.a. att avfall endast får transporteras av transportörer med särskilt tillstånd. Dessa bestämmelser har sedermera intagits i miljöbalken. De allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken innebär vidare bl.a. att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att även avfallshanteringen bör utformas så att den står i överensstämmelse med miljöbalkens allmänna principer och präglas av en helhetssyn på resursanvändningen i samband med transporter och återvinning av material m.m. Vidare bör understrykas att enligt EG:s rättsakter gäller den s.k. närhetsprincipen, som innebär att avfallet bör tas om hand så nära källan som möjligt (se även följande avsnitt). Motionsyrkandet bör anses tillgodosett med det anförda och påkallar ingen vidare åtgärd från riksdagens sida.

Enligt yrkande 7 i motion MJ8 (c) bör stöd utgå till kommunerna från de lokala investeringsprogrammen för behandling av hushållsavfall och anläggningsinvesteringar. Utskottet erinrar om att förordningen (1998:23) om statliga bidrag till lokala investeringsprogram bl.a. omfattar kommunala åtgärder som syftar till att öka effektiviteten i användningen av energi och andra

naturresurser, gynna användningen av förnybara råvaror, öka återbruk, återanvändning och återvinning och bidra till att förbättra cirkulationen av växt-näringsämnen i ett kretslopp. Motionen avstyrks i denna del.

Utskottet avstyrker även yrkande 4 i motion MJ6 (fp) med hänvisning till att motionen i denna del endast innehåller vissa kritiska synpunkter på de lokala investeringsprogrammen. Såvitt utskottet kan utläsa framläggs inga konkreta förslag i motionen med avseende på resurstilldelningen eller regelverket för dessa investeringsprogram.

Frågor om omhändertagande av aluminiumburkar, insamling av glödlampor, avveckling av PVC, lag om generellt producentansvar, miljökrav vid offentlig upphandling, skatteväxling och faktor 10 har nyligen behandlats i betänkande MJU6. Riksdagen har ännu inte fattat beslut med anledning av betänkandet. Med hänvisning härtill avstyrks motion MJ8 (c) yrkandena 2, 6, 8, 13, 14, 16 och 18.

I likhet med motionärerna i motion MJ8 kan utskottet konstatera att måluppfyllelsen för de flesta förpackningsslagen varit god när det gäller uppsatta mål för återvinning (se skrivelsen s. 17 f.). Detsamma gäller för insamling och återvinning av returpapper. När det gäller returpapper framgår av skrivelsen att Naturvårdsverket har i uppdrag att redovisa en utvärdering av producentansvaret och göra en översyn av återvinningsnivån samt lämna förslag om den fortsatta utformningen av förordningen om producentansvar för returpapper. Utskottet är inte berett att nu föreslå höjd återvinningsnivå för wellpapp och returpapper och avstyrker yrkandena 4 och 5 i centermotionen.

Enligt uppgift från Miljödepartementet har arbetet med en förordning om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter framskridit ganska långt. Utskottet räknar därför med att yrkande 9 i motion MJ8 kan tillgodoses inom en relativt snar framtid.

Gränsöverskridande transporter av avfall m.m.

Enligt yrkande 2 i fp-motionen ställer sig Folkpartiet tveksamt till att självförsörjandeprincipen skall gälla på avfallshanteringsområdet. Utskottet konstaterar att närhets- och självförsörjandeprinciperna intagits bl.a. i rådets förordning (EEG) 259/93 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen. Som framgår av skrivelsen innebär närhetsprincipen att avfall skall tas om hand så nära källan som möjligt, medan självförsörjandeprincipen innebär att varje medlemsstat bör sträva efter att bli självförsörjande med avseende på anläggningar för bortskaffande av avfall. En medlemsstat kan med hänvisning till dessa båda principer motsätta sig en transport av avfall för bortskaffande till eller från medlemsstaten. Medlemsstaten kan därutöver motsätta sig en transport om denna strider mot miljölagstiftningen eller vissa andra principer. För att ytterligare tydliggöra att självförsörjandeprincipen gäller för avfall som transporteras för bortskaffande avser regeringen att under 1999 föra in denna princip i förordningen (1995:701) om gränsöverskridande transporter av avfall (skrivelsen s. 8). Regeringen anser att avfall från gula respektive röda listan bör omhändertas i det land där det uppstår och att teknik i största möj-

liga utsträckning skall finnas för detta i varje land. En förutsättning för import av avfall till Sverige bör vara att importen inte hindrar återvinning eller bortskaffande av inhemskt avfall.

Principerna om närhet och självförsörjande gäller däremot inte för avfall som transporteras för återvinning inom EU och som finns angivet i bilaga 3 och 4 till förordningen. Här gäller i stället principen om varors fria rörlighet. För transporter av de flesta avfallstyperna krävs det dock ett tillstånd från de behöriga myndigheterna i avsändarland och mottagarland. De minst farliga avfallsslagen, som finns listade på s.k. grön lista, får transporteras mellan medlemsstaterna utan sådant tillstånd. Regeringen har för avsikt att under 1999 införa en anmälningssplikt för sådana transporter, i likhet med vad som redan skett i flera EU-länder.

Utskottet tolkar yrkande 2 i motion MJ6 (fp) som att motionärerna motsätter sig att principen om närhet och självförsörjande tillämpas på svensk avfallshantering eller införs i det svenska regelverket på det sätt som regeringen aviserar i skrivelsen (s. 8). Enligt utskottets mening strider yrkandet mot de regler som gäller i fråga om skyldigheten för medlemsstaterna att genomföra eller tillämpa EG:s rättsakter. Utskottet ställer sig bakom regeringens överväganden i detta avsnitt och avstyrker motionen i motsvarande del.

I anslutning till yrkande 12 i motion MJ8 (c) vill utskottet framhålla att frågor om handel och miljö beaktats i olika sammanhang, bl.a. i samband med riksdagens behandling av skrivelse 1996/97:2 om Sveriges internationella samarbete för hållbar utveckling (se 1996/97:JoU6 och 1996/97:UU15). Där framgår att WTO har inrättat en särskild kommitté för handel och miljö och att Sverige aktivt verkar för att handel och miljö måste vara ömsesidigt stödjande för att främja en hållbar utveckling. Regeringen har nyligen lagt fram en skrivelse om öppen handel och rättvisa spelregler (skr. 1998/99:5) som kommer att behandlas i utrikesutskottets betänkande UU12. Också i detta sammanhang berörs frågor om handel och miljö. Frågor om målkonflikter m.m. mellan handel och miljö har också analyserats i en gemensam rapport från Kommerskollegium, Konkurrensverket och NUTEK angående samspel/målkonflikter mellan miljö, handel och konkurrens (rapport 1998:2). Motionärernas önskemål om en översyn av dessa frågor är således tillgodosatt, och utskottet föreslår att yrkandet lämnas utan vidare åtgärd.

Skatt på avfall

Regeringen har den 13 april i år lagt fram en proposition angående skatt på avfall, som kommer att behandlas i sedvanlig ordning i riksdagen (prop. 1998/99:84 Lag om skatt på avfall). Det innebär att yrkanden som går ut på att regeringen ej bör framlägga förslag om avfallsskatt inte längre kan behandlas i sak. Utskottet avstyrker därmed yrkande 1 i motion MJ7 (m). När det gäller motionärernas argument mot en avfallsskatt vill utskottet framhålla att den föreslagna skatten enligt propositionen är avsedd att öka de ekonomiska incitamenten att behandla avfall på ett från miljö- och naturresurssynpunkt bättre sätt. Enligt regeringens bedömning (prop. 84 s. 23) kan en avfallsskatt förbättra den nuvarande situationen, där deponering är det helt dominerande sättet att ta hand om avfall, och göra återanvändning, återvin-

ning och andra behandlingsmetoder lönsamma. För vissa behandlingsmetoder föreslås undantag från skatteplikten; det gäller t.ex. kompostering eller reaktorbaserad rötning och användning för tillverkning av fast lagringsbart bränsle.

Övriga frågor

I motion MJ8 (c) yrkande 11 yrkas tillkännagivande angående tillämpningen av några grundläggande miljöprinciper, nämligen kretsloppsprincipen, utbyggnadsprincipen, försiktighetsprincipen och principen att förorenaren betalar. Utskottet erinrar om att riksdagen beslutat införa dessa principer i miljöbalken. Lagstiftning är ett betydligt starkare styrmedel än ett tillkännagivande, och i detta fall skulle tillkännagivandet endast innebära att lagstiftningen skall tillämpas, något som torde sakna självständig statsrättslig betydelse. Motionsyrkandet avstyrks.

Yrkande 15 i motion MJ8 om ökad tillgång på kapital för kretsloppsinvesteringar är ganska allmänt hållet och synes inte innehålla några konkreta förslag. Yrkandet bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet delar i viss mån synpunkterna i motion MJ8 yrkande 17 om att även arbetsmiljöproblemen i kretsloppsarbetet bör beaktas. Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) gäller den lagen givetvis även arbetstagare som har olika funktioner inom avfallshantering m.m. Arbetsgivaren är skyldig att hålla sig underrättad om de problem och risker som avses i motionen. Motionen påkallar ingen särskild åtgärd i denna del.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *regeringsförslag angående materialflödena*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 1,
res. 1 (c)
2. beträffande *mätbara miljömål*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 10,
3. beträffande *källsorteringen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ6 yrkande 1 och 1998/99:MJ7 yrkande 3,
res. 2 (fp)
4. beträffande *omhändertagande av blandade material*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 3,
5. beträffande *producentansvar och användaransvar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ6 yrkande 3,
6. beträffande *transporter av avfall*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ7 yrkande 2,
7. beträffande *stöd till kommunala anläggningar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 7,

8. beträffande *lokala investeringsprogram*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ6 yrkande 4,
res. 3 (fp)
9. beträffande *utländska aluminiumburkar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 2,
10. beträffande *insamling av glödlampor*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 6,
11. beträffande *avveckling av PVC*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 8,
12. beträffande *lag om generellt producentansvar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 13,
13. beträffande *offentlig upphandling*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 14,
14. beträffande *skatteväxling*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 16,
15. beträffande *resurseffektivisering och faktor 10*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 18,
16. beträffande *höjd återvinningsnivå för returpapper*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 4,
17. beträffande *höjd återvinningsnivå för wellpapp*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 5,
18. beträffande *producentansvar för elektriska och elektroniska produkter*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 9,
19. beträffande *självförsörjningsprincipen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ6 yrkande 2,
20. beträffande *relationer mellan handel och miljö*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 12,
21. beträffande *skatt på avfall*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ7 yrkande 1,
22. beträffande *uttalande om tillämpningen av vissa grundläggande miljöprinciper i miljöbalken*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 11,
23. beträffande *stimulans av kretsloppsinvesteringar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 15,
24. beträffande *arbetsmiljön i kretsloppsarbetet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ8 yrkande 17,
25. beträffande *skrivelsen*
att riksdagen lägger skrivelse 1998/99:63 till handlingarna.

Stockholm den 20 april 1999

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Dan Ericsson

I beslutet har deltagit: Dan Ericsson (kd), Inge Carlsson (s), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Michael Hagberg (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Jonas Ringqvist (v) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

1998/99:MJU10

Reservationer

1. Regeringsförslag angående materialflödena (mom. 1)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Som framhålls i motion MJ8 (c) inleddes arbetet med att kretsloppsanpassa Sverige av fyrtipartiregeringen. Den socialdemokratiska regeringen tappar nu tempo i den fortsatta kretsloppsutvecklingen. Inga nya steg tas mot ökat och utvidgat producentansvar. Den nu framlagda skrivelsen ger i och för sig en bra bild av dagens avfallspolitik och redovisar dagsläget för de produktgrupper som omfattas av producentansvar eller för vilka producentansvar diskuteras. Däremot återstår en hel del att göra för att nå de uppsatta målen för återanvändning, återvinning och energiutvinning. Enligt Centerpartiets mening uppfyller skrivelsen inte de krav som bör gälla för en nationell avfallsstrategi. Den ger heller inte någon samlad beskrivning över hanteringen av de stora materialflödena i samhället. Vad som redovisas är endast några exempel på användning av metaller, plaster och papper. Övriga stora materialflöden såsom sand och grus, olja, fosfor och livsmedel diskuteras inte. I skrivelsen finns få spår av de resonemang och överblickar som Kretsloppsdelegationen presenterat på senare år. Regeringen hamnar i skrivelsen i ett traditionellt soptänkande som saknar de framåtsyftande linjer och förslag som är nödvändiga. I enlighet med motion MJ8 yrkande 1 bör regeringen återkomma till riksdagen med mer framåtsyftande miljöpolitiska förslag angående de stora materialflödena i samhället.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *regeringsförslag angående materialflödena*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ8 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

2. Källsorteringen (mom. 3)

Harald Nordlund (fp) anför:

I enlighet med vad som anförts i motion MJ6 (fp) yrkande 1 bör vikten av avfallssorteringen understrykas. Den är grundläggande i ett för samhället hållbart levnadsmönster. Sorteringen är viktig dels för att den medvetandegör människor på vad de konsumerar, dels för att återanvändning och kompostering ökar. Därför måste opinionsbildningen för avfallssorteringen fortsätta och ekonomiska incitament upprättas och skärpas. För att hushållen, företagen och den kommunala verksamheten skall kunna anpassa sitt beteende måste de praktiska möjligheterna till källsortering finnas. Källsortering,

kompostering och återanvändning skall införas i alla kommunala verksamheter, planeras in i nya bostadsområden och underlättas i befintlig bebyggelse. Utöver fasta återvinningscentraler bör ambulerande uppsamlingsmöjligheter finnas för att ge närhet mellan invånarna och avfallssorteringen. Även miljöfarligt avfall bör hämtas med ordinarie sophämtning. För att källsorteringen skall fungera är det nödvändigt med fortsatt information om hur avfallet skall sorteras och om avfallstaxans utformning. Kommunerna bör fullfölja syftet med källsorteringen genom att effektivt ta till vara det sorterade materialet till återvinning, gifthantering, kompostering samt deponering.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *källsorteringen*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ6 yrkande 1 och med avslag på motion 1998/99:MJ7 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

3. Lokala investeringsprogram (mom. 8)

Harald Nordlund (fp) anför:

Som framgår av motion MJ6 (fp) finns det anledning att rikta kritik mot de lokala investeringsprogrammen från många olika utgångspunkter. Systemet med en central och byråkratiserad fördelning av stora ekonomiska resurser via Miljödepartementet framstår som ett uttryck för förlegat planekonomiskt tänkande på det miljöpolitiska området. Det finns många exempel på att bidrag utdelats till åtgärder som på intet vis representerar ekologisk spetsteknik eller bidrar till en utveckling av sådan teknik. Vissa kretsloppsprojekt som fått bidrag är exempel på ett felaktigt tänkande i miljöpolitiken – världen blir inte bättre av att vi börjar leva i självförsörjande småsamhällen. Detta är en återgång till svunna tiders produktionsformer. Givetvis finns ett och annat projekt som är nyttigt i ett vidare perspektiv. Problemet är emellertid att de lokala investeringsprogrammen finansieras på bekostnad av bl.a. den viktiga naturvården.

Jag anser att regeringen bör ta initiativ till en omprövning av investeringsprogrammen i enlighet med de synpunkter som redovisas i motion MJ6. Därefter bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att återföra huvuddelen av resurserna för lokala investeringsprogram till den traditionella natur- och miljövården.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *lokala investeringsprogram*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ6 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

1. En nationell avfallsstrategi m.m.

Dan Ericsson och Ester Lindstedt-Staaf (båda kd) anför:

Regeringen gör i skrivelse 1998/99:63 en nulägesbeskrivning av hantering, svenskt regelverk och EU:s bestämmelser angående avfall. Regeringen kommer inte med några nya förslag. Men bl.a. varslar man om en kommande avfallsskatt, något som Kristdemokraterna stöder. Vi har i olika sammanhang också på senare tid tagit upp de frågor, som förs fram i skrivelsen.

I skrivelsen beskrivs EU:s principer för avfallshanteringen. En princip är närhetsprincipen vilket innebär, att avfallet skall tas om hand så nära källan som möjligt, dvs. varje land skall självt kunna ta hand om sitt avfall. Kristdemokraterna menar dock att gemensamma lösningar kan sökas för grannländer, om omhändertagandet av något speciellt avfall kräver stora anläggningar eller stora investeringar. I övrigt kan man avtala om att under en övergångsperiod nyttja varandras anläggningar, tills man har egen kapacitet, som exempelvis beträffande spillolja. Målet är ju en miljöriktig avfallshantering så fort som möjligt.

2. En nationell avfallsstrategi m.m.

Eskil Erlandsson (c) anför:

Vägen till det ekologiskt hållbara Sverige handlar om att utveckla ett modernt samhälle som utnyttjar högteknologiska lösningar för att nå en hållbar tillväxt. Vi skall gemensamt växla spår och ge den ekonomiska utvecklingen en hållbar inriktning. Centerpartiet anser att användningen av förnybara energislag och material är grunden för en hållbar utveckling.

Miljöarbetet skall föras på såväl nationellt som internationellt plan. Den högsta tillämpade ambitionsnivån i någon av medlemsstaterna måste vara utgångspunkt för det svenska arbetet i EU. Någon sänkning av miljökraven skall inte accepteras. Det finns ett stort behov av att ta fram en samlad strategi för kretsloppsanpassning inom EU, bl.a. för retursystem som fungerar gränsöverskridande. Utländska burkar av aluminium kan återvinnas inom det svenska retursystemet, dock utan pant, medan burkar av stålplåt är hänvisade till insamling med övriga metallföremål. Detta medför att de ofta slängs bland osorterat avfall. Regeringen bör lämna förslag på ett fungerande retursystem för utländska burkar. Regeringen bör dessutom tillsammans med producenterna finna förslag för att lösa hantering av förpackningar bestående av blandade material.

När det gäller producentansvaret för returpapper når industrin i dag längre i sin återvinning än vad förordningen stipulerar. Företagen når 78 % och förordningen kräver 75 %. Det finns efterfrågan på returpapper som råvara från bruken. Centerpartiet anser därför att nivån bör höjas till 80 %. Även för wellpapp når nivån på återvinning över kraven. I dag samlar man in 84 % medan det i förordningen krävs 65 %. Centerpartiet anser att man bör höja nivån på wellpapp till 90 %.

Använda glödlampor innehåller en liten mängd bly som tillsammans blir avsevärda mängder som samlas på landets kommunala deponier. En insamlingsrutin eller annan åtgärd behöver initieras för att de här miljöproblemen skall kunna minimeras. Därför bör riksdagen hos regeringen begära förslag till hur insamling av glödlampor ska lösas.

Hela 39 % av hushållsavfallet deponeras fortfarande. Där finns en stor potential för ökad materialåtervinning. Uppbyggnaden av anläggningar för rötning är kostsam för kommunerna och bör stödjas med pengar från de resurser som regeringen avsatt i de lokala investeringsprogrammen.

Centerpartiet har tidigare motionerat om förändringar inom kemikalieområdet, bl.a. vad gäller avvecklingen av PVC. Regeringen borde vid detta laget ha genomfört åtgärderna. Begränsningsarbetet skall även föras på internationell nivå, men det bör inte hindra Sverige från att gå före med lagstiftning. En snabb avveckling är nödvändig för att stoppa miljö- och hälsoskadorna orsakade av de giftiga medlen och för att få industrin att övergå till de miljövänliga alternativ som finns.

I det moderna samhället används en mångfald elektroniska produkter. Inte minst datorer, som på kort tid blir utbytta på grund av teknikutvecklingen, ger en stor mängd avfall. I dessa produkter finns ett flertal material, både farliga och värdefulla metaller, som bör återvinnas. Ett producentansvar för elektroniska och elektriska produkter måste snarast införas.

Producentansvaret bör medföra informationsplikt. Producenten skall vara tvungen att lämna information om sina varor vad gäller varornas innehåll av material och ämnen. I ett nästa steg bör producenterna även informera om andra avvecklingsämnen, dvs. ämnen som är cancerframkallande, arvsmasspåverkande eller hormonstörande.

De övergripande miljömålen skall fastställas av riksdagen, som då får ett klart ansvar för kontinuiteten. Delmålen är av störst betydelse genom att vara riktmärke för miljöarbetet i näringsliv, kommuner och föreningar. Delmålen bör därför antas av riksdagen och vara mätbara och tidsbestämda.

Den moderna miljöpolitiken bör vägledas av grundläggande etiska och politiska värderingar. Kretsloppsprincipen, försiktighetsprincipen, substitutionsprincipen samt principen om förorenaren betalar är centrala i en utveckling mot ett hållbart samhälle och måste vara grunden i regeringens miljöpolitik.

Företagen bör uppmuntras att fortsätta utvecklingen av miljöledningssystem, livscykelanalyser, produktinformation och andra redskap för hållbar produktion och konsumtion. En klok och framsynt politik i kombination med ett livskraftigt och innovationsinriktat näringsliv erbjuder stora framtidsmöjligheter. Miljöhänsyn och handelsintressen kan komma i konflikt med varandra. Det finns därför ett stort behov av att se över relationen mellan handels- och miljöregler.

Staten kan använda flera instrument för att förstärka den önskade utvecklingen. Skatte- och avgiftssystemet bör stegvis förändras så att miljökostnaden blir synlig i priset på marknaden. Vidare bör reglerna kring den offentliga upphandlingen stödja introduktion av ny miljöteknik. Den offentliga sektorn upphandlar årligen produkter och tjänster för omkring 200–250

miljarder kronor. Staten bör föregå med gott exempel vad gäller miljökrav i offentlig upphandling.

Ökad tillgång till kapital för kretsloppsinvesteringar kan skapas genom ökad kompetens i befintliga institutioner för kapitalförsörjning, såsom ALMI och sjätte AP-fonden.

I en tid med hög arbetslöshet och uppenbara miljöproblem anser Centerpartiet att den självklara strategin är att sänka skatten på arbete och öka skatten på miljöförstöring och användning av ändliga naturresurser.

Det är mycket viktigt att ett väl fungerande kretsloppsarbete och en god arbetsmiljö går hand i hand. Arbetarskyddsfrågorna måste i varje enskilt projekt beaktas och kostnader för skyddet tas med i kalkylerna. För att få ett bättre begrepp om problem och kostnader inom området och hur dessa skall finansieras bör en inventering snarast genomföras och regeringen återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder.

Om uttaget av naturresurser i framtiden skall ske på ett hållbart sätt och samtidigt med bibehållen levnadsstandard måste resurseffektiviteten öka drastiskt. Vi måste få ut mer nytta av varje insatt resurs. Användningen måste överslagsmässigt bli tio gånger effektivare, vilket gjort faktor 10 till ett begrepp. Det handlar alltså om att utföra lika mycket med bara en tiondel av den energi och det material vi i dag använder.

3. Självförsörjandeprincipen

Harald Nordlund (fp) anför:

Det är bra om det finns strategier för avfallssorteringen, men det är inte nödvändigt att varje kommun tar hand om allt avfall själv. Avfallet bör tas om hand där det är effektivast. Nu vill regeringen tydliggöra självförsörjandeprincipen i lagstiftningen. Det innebär att varje land skall sträva efter att bli självförsörjande när det gäller anläggningar för bortskaffande av avfall. Det är märkligt och olyckligt: Varför skulle vi i Sverige nödvändigtvis vara bättre på att ta hand om allt avfall än vad de är i t.ex. Tyskland? Vi köper ju en mängd varor från andra länder som vi själva tillverkar. Detta för att frihandel och komparativa fördelar höjer effektivitet och välfärd.

Omhändertagandet av avfall torde mycket väl kunna skötas inom marknadens ram och inte styras enkom av lagar och regleringar. Däremot bör det avfall som är riskfyllt att transportera inte exporteras till andra länder, utan tas om hand i närområdet.

4. En nationell avfallsstrategi m.m.

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna står bakom regeringens skrivelse. Våra synpunkter finns därför redan i densamma och till betänkandet har vi därför inga reservationer. En del frågor rörande avfall kommer att återkomma till riksdagen i samband med regeringens proposition om avfallsskatt. I det sammanhanget avser vi återkomma i frågor rörande producentansvaret m.m.

I och med medlemskapet i EU har det blivit än angelägnare för varje land att ha en politik på avfallsområdet eftersom avfall ses som varor och därmed skall tillåtas fri rörlighet över gränserna. Risker är uppenbara att vissa länder blir "sopstationer" för andra. Tendenser till detta finns i och med den import till Sverige av avfall från i första hand östra Tyskland som sker. Skälet är att miljöopinionen mot förbränning är starkare i Tyskland än i Sverige och man exporterar t.o.m. avfall på de s.k. gula och röda listorna för förbränning. Det är därför mycket viktigt att regeringen i skrivelsen slår fast att den svenska policyn skall vara att avfall på den gula respektive den röda listan inte bör importeras (s. 5) och att teknik för att ta hand om sådant avfall skall finnas tillgänglig i det land där avfallet uppstår (s. 8).

Från Miljöpartiet de gröna sida har vi framhållit betydelsen av att sanera förorenade områden. I den budgetproposition som lagts och som är ett samarbete mellan s, v och mp, ökas anslagen rejält för detta ändamål under mandatperioden. I denna skrivelse slås fast att ambitionen skall vara att dylika miljöproblem skall vara lösta inom en generation och att det är etiskt och moraliskt viktigt att minska de kostnader för miljöproblem för kommande generationer som dagens och gårdagens generationer orsakat (s. 9).

Miljöpartiet de gröna ser skrivelsen som en redovisning av dagens situation. Vi förutsätter dock att regeringen återkommer till riksdagen under mandatperioden med en framtida avfallspolitik, som har som mål dels att se över hur producentansvaret skall ändras och utvecklas för att ge en väl utbyggd återvinning av material i landets samtliga kommuner, men som framför allt skapar incitament för att minska avfallens mängd och farlighet. Mycket av det som i dag finns i avfall bör snarast fasas ut ur kretsloppen, såväl de materiella som de biologiska. Med dagens sophantering är det uppenbart att många giftiga ämnen riskerar att hamna i naturen genom läckage till luft och vatten.

Sammanfattning.....	1
Skrivelsen	1
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Motionerna	1
Utskottet	3
Utgångspunkter för en nationell avfallsstrategi m.m.	3
Hemställan	12
Reservationer	14
1. Regeringsförslag angående materialflödena (mom. 1).....	14
2. Källsorteringen (mom. 3).....	14
3. Lokala investeringsprogram (mom. 8).....	15
Särskilda yttranden	16
1. En nationell avfallsstrategi m.m.....	16
2. En nationell avfallsstrategi m.m.....	16
3. Självförsörjandeprincipen	18
4. En nationell avfallsstrategi m.m.....	18